

Asystent instruktora orientacji w przestrzeni [OP]

1. Obszar innowacji

W tym miejscu należy opisać, czego innowacja dotyczy: współpracy z pracodawcami, mobilności osób niepełnosprawnych, nowych narzędzi pracy z niepełnosprawnymi – zgodnie z zapisami specyfikacji innowacji – maks. 1000 znaków ze spacjami.

Innowacja była testowaniem modelu szkolenia osoby niewidomej / słabowidzącej w zakresie asystowania w nauce i rehabilitacji nazywanej orientacja w przestrzeni [tj. poruszania się w przestrzeni (orientacja, biała laska) oraz czynności dnia codziennego – podstawowy element terapii i rehabilitacji dla osób z problemami wzroku].

Dotyczy nowej specjalizacji: asystenta instruktora OP - w obszarze wiedzy i doświadczeń, które nie są dostępne osobom widzącym.

Zakres innowacji:

1. Przygotowanie modelu szkolenia specjalizacji: asystent instruktora orientacji w przestrzeni [OP], osoba z niepełnosprawnością wzroku.
2. Testowanie procesu / modelu szkolenia asystenta instruktora orientacji w przestrzeni [OP], osoby z niepełnosprawnością wzroku.
3. Opracowywanie optymalnego modelu szkolenia specjalizacji: asystent instruktora orientacji w przestrzeni [OP], osoba z niepełnosprawnością wzroku.

2. Dane autora innowacji

1	Nazwa /Nazwa grupy	Fundacja Ari Ari
2	Adres siedziby	T. Boya-Żeleńskiego 6/77, 85-858 Bydgoszcz
3	Dane kontaktowe (telefon, adres e-mail)	668289915, ariari@ariari.org, longin.graczyk@ariari.org
4	Strona www, profil na portalach społecznościowych	ariari.org, facebook.com/FundacjaAriAri

3. Użytkownicy innowacji

*W tym miejscu należy opisać, kto może zostać użytkownikiem innowacji, jakie podstawowe cechy powinien posiadać potencjalny użytkownik i kto był użytkownikiem na etapie testowania.
(maks. 800 znaków).*

Główni odbiorcy i użytkownicy: osoby niewidome i słabowidzące (osoby z niepełnosprawnością wzroku).

- wykazujące się kwalifikacjami i umiejętnościami zawodowymi, minimum po kursie rewalidacyjnym [terapia i przystosowanie], umiejętności orientacji w przestrzeni, z wykorzystaniem metodologii tyflogicznych,
- osoby z niepełnosprawnością wzroku podane rehabilitacji i terapii – usamodzielniającej, uczące się lokomocji, samodzielnego poruszania się, orientacji w przestrzeni.

4. Odbiorcy innowacji

W tym miejscu należy opisać do jakich konkretnie odbiorców innowacja jest skierowana. Proszę opisać cechy wyróżniające odbiorców/potencjalnych odbiorców od pozostałych grup. Proszę opisać, jakie narzędzie do odbiorców zostały zastosowane.

(min. 1800 znaków, maks. 3600 znaków ze spacjami)

I. Bezpośredni użytkownicy i odbiorcy:

1- osoby niepełnosprawne, dwie grupy osób z niepełnosprawnością wzroku,

1.1 – osoby niewidome i słabowidzące, uczące się orientacji w przestrzeni i czynności dnia codziennego – rewalidowani, czyli podejmujący terapię i usamodzielnienie. Dotyczy osób niewidomych, ociemniałych, słabowidzących, tj. wszystkich bez względu na wiek i zakres umiejętności samodzielnej lokomocji. Obejmuje osoby podejmujące naukę, szkolenie i doszkalania na każdym z etapów nauczania orientacji w przestrzeni i lokomocji.

1.2 – osoby niewidome i słabowidzące po szkoleniu OP i czynności dnia codziennego – zrewalidowani, czyli osoby które pozytywnie zakończyły szkolenie z zakresu orientacji w przestrzeni i lokomocji. Obejmuje osoby niepełnosprawne wzrokowo po przynajmniej pierwszym stopniu szkoleń, pozwalających na bezpieczne samodzielne funkcjonowanie i lokomocję, z opanowanymi podstawowymi technikami orientacji w przestrzeni (prawidłowa komunikacja z otoczeniem, posługiwanie białą laską, znajomość tzw. planów przejść, samodzielne poruszanie się w swoim otoczeniu życiowym).

2. terapeuci i instruktorzy orientacji w przestrzeni i czynności dnia codziennego,
- osoby z certyfikatem instruktora OP, czyli zgodnie z przyjętymi kryteriami specjalności, osoby które uzyskały potwierdzenie ukończenia kursu instruktora OP (prowadzone w Polsce systemem „mistrz – uczeń”),

3. pedagogzy specjaliści, szczególnie tyflopedagodzy [wzrok] i surdopedagodzy [słuch], psychologzy i pedagogzy rozmaitych dziedzin nauczania - konsultanci i wspomagający proces szkoleń i rewalidacji osób z niepełnosprawnością wzroku,

II. Pośredni użytkownicy i odbiorcy:

- osób niewidome i słabowidzące,
- rodzice i otoczenie osób niewidomych,
- nauczyciele,
- rehabilitanci i terapeuci,
- opiekunowie, pracownicy socjalni,
- specjaliści i wolontariusze działający na rzecz osób niewidomych, w zakresie edukacji, animacji kulturalnej, aktywizacji zawodowej, społecznej.

5. Skrócony opis innowacji

W tym miejscu należy opisać, na czym polega innowacja, czym testowane rozwiązanie różni się od praktyki dotychczas stosowanej w Polsce. (min. 800 znaków, maks. 1200 znaków)

Innowacja była przygotowaniem modelu kształcenia osoby z problemem wzroku do prowadzenia szkoleń, aktywności zawodowej, jako asystenta instruktora orientacji w przestrzeni / asystent tyflop pedagoga.

Szkolenia kształcące osoby niewidome i słabowidzące w zakresie asystowania w nauce i rehabilitacji nazywanej – orientacja w przestrzeni [tj. poruszania się w przestrzeni (orientacja, biała laska) oraz czynności dnia codziennego to podstawowy element terapii i rehabilitacji dla osób z problemami wzroku]. Model i metodologia szkolenia osób z problemami wzroku opiera się o jednostronny system – kształcenia przez osobę w pełni sprawną wzrokowo. Opracowana ponad 100 lat temu system rehabilitacji spełnia swoje założenia tylko połowicznie.

Dotychczas w Polsce nie został uznany i nie jest stosowany w praktyce zawód – asystenta niewidomego, w obszarze wiedzy i doświadczeń, które nie są dostępne osobą – widzącym. Przygotowywanie, następnie szkolenia i treningi osób niewidomych / słabowidzących prowadzone są wyłącznie przez widzących.

1. Metodologia pozwala kształcić prawidłowe poruszanie się w przestrzeni / otoczeniu, przystosowanych dla świata osób widzących. W metodzie tej brakuje jednak zasadniczego aspektu: przekazywania wiedzy i umiejętności przez prawidłowo zrewalidowaną osobę z problemem wzroku.

Zaangażowanie osób z problemami wzroku – rozwiązuje kilka problemów, jak i paradoksów dotyczących stosowanej terapii i rehabilitacji. Opracowanie modelu kształcenia w tej części, odbędzie się pod opieką tyflopedagogów.

2. Orientacja w przestrzeni, powszechnie rozpoznawana poprzez „białą laskę”, to metoda wykorzystująca zmysł dotyku – laska przenosi drgania i jest swoistym przedłużeniem kończyn (rąk, nóg). Natomiast osoby niewidome w procesie dostosowywania swojej niepełnosprawności korzystają przede wszystkim ze zmysłu słuchu. Innowacyjność pomysłu polega na włączeniu w cały proces nauczania - kształcenie i wykorzystywanie zmysłu słuchu. W tej roli pomoc niewidomego asystenta będzie także nieodzowna, jako osoby doświadczonej i przygotowanej specjalistycznie do wsparcia procesu rewalidacji osób uczących się samodzielnego poruszania w przestrzeni. W tej części pracy istotne będzie także włączenie w proces kształcenia specjalistów usprawniania słuchu [surdopedagogika].

Zakres innowacji:

1. Przygotowanie modelu szkolenia specjalizacji: asystent instruktora orientacji w przestrzeni [OP], osoba z niepełnosprawnością wzroku.
2. Testowanie procesu / modelu szkolenia asystenta instruktora orientacji w przestrzeni [OP], osoby z niepełnosprawnością wzroku.
3. Opracowywanie optymalnego modelu szkolenia specjalizacji: asystent instruktora orientacji w przestrzeni [OP], osoba z niepełnosprawnością wzroku.

Model szkolenia osoby niepełnosprawnej do specjalizacji: asystent instruktora orientacji w przestrzeni [OP] jest całkowicie nową metodą pracy, nie stosowaną dotychczas w praktyce. Pozwalającą na włączenie osób niepełnosprawnych w proces rehabilitacji, usamodzielniania, zarazem aktywizujący zawodowo, edukacyjnie i społecznie.

6. Produkt/ innowacji oraz jego elementy składowe

W tym miejscu należy opisać czym jest produkt innowacji oraz co składa się na produkt innowacji. (maks. 1000 znaków)

Innowacja jest opracowaniem modelu szkolenia / przygotowania osoby z niepełnosprawnością wzroku do specjalizacji: asystent instruktora orientacji w przestrzeni / asystent tyfloga.

Innowacja jest metodą szkolenia osoby z niepełnosprawnością wzroku do udziału w procesie nauczania innych osób niepełnosprawnych wzrokowo w zakresie orientacji w przestrzeni, lokomocji i czynności dnia codziennego.

Model szkolenia jest opracowaniem metod szkolenia i usamodzielniania osób niepełnosprawnych wzrokowo w kluczowym zakresie włączania osób niepełnosprawnych w proces rewalidacji, terapii i przystosowania do samodzielnego funkcjonowania: orientacji w przestrzeni i lokomocji.

Innowacja składa się z opisanego modelu szkolenia osoby niepełnosprawnej, przygotowanego jako program szkoleniowy z wskazaniem dot. warunków, metod pracy i jakościowych efektów szkolenia.

Model szkolenia asystenta przygotowany został w formie programu szkoleniowego z zaleceniami dla użytkowników.

7. Jakościowy opis produktu/ów innowacji oraz elementów składowych (Załącznik nr 1)

Załącznik nr 1

8. Opis problemu, na który innowacja odpowiada

W tym miejscu należy opisać jaki konkretny problem innowacja rozwiązuje. W jaki sposób i na ile na etapie testowania udało się zniwelować problem (min. 1800 znaków, maks. 3600 znaków ze spacjami).

Osoby niepełnosprawne wzrokowo wymagają specjalnego przeszkolenia do samodzielnego funkcjonowania i uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym, zwiększenia aktywności życiowej i zaradności osobistej, a więc możliwości integracji ze środowiskiem, z którego zostali wykluczeni z powodu niepełnosprawności. Innowacja rozwiązuje kilka problemów osób niepełnosprawnych wzrokowo:

działania innowacyjne mają na celu poprawienie społecznego i zawodowego funkcjonowania osób niepełnosprawnych:

- usamodzielnianie osób niewidomych i słabowidzących.
- podniesienie kompetencji i umiejętności zawodowych osób niepełnosprawnych wzrokowo,
- efektywne szkolenie osób niewidomych / słabowidzących w zakresie radzenia sobie z ograniczeniami wynikającymi z niepełnosprawności, problemu czynności życia codziennego, lokomocji i przemieszczania się, poruszania się w przestrzeni i ograniczeń z tego wynikających (słabszy, niższy dostęp, mniejsze możliwości w rozwijaniu personalnym i społecznym)
- efektywne i systematyczne włączanie osób i środowisk wykluczanych w życie publiczne, uczestniczenie w funkcjonowaniu społecznym i zawodowym.

Specjalizacja zawodowa dla osoby niepełnosprawnej wzrokowo w zakresie asystowania instruktorowi OP [orientacji w przestrzeni], rozwiązuje kilka problemów. Pozytywne efekty pojawiały się na każdym z etapów testowania innowacji, zarówno przygotowywania, jak i bezpośredniego testowania:

- zwiększanie usamodzielnienia osobiste i społeczne osób niewidomych i słabowidzących, podnosi poziom usprawniania,
- włączanie osoby niepełnosprawne w proces kształcenia, usamodzielniania, rehabilitacji, samopomocy, zarówno w zakresie personalnym, bezpośredni, jak i innych osób niepełnosprawnych wzrokowo [nie tylko],
- podnoszenie zakresu nabywanej wiedzy i doświadczeń przez osoby niewidzące, ociemniałe, słabowidzące – podczas procesu swojego szkolenia,
- podnoszenie kompetencji osoby rehabilitowanej, terapeutyzowanej, rewalidowanej, dając możliwość rozwijania umiejętności lokomocji, wykorzystywanie sluchu i metod dźwiękowych,
- zwiększenie możliwości bezpośredniego udziału osób niepełnosprawnych w rynku pracy, przedsiębiorczości, poprzez poszerzenie możliwości zatrudnienia w rozmaitych dziedzinach, jak: edukacji, szkolnictwa, pedagogiki specjalnej, terapii i rehabilitacji, czy pośrednio dziedzinach związanych z lokomocją, mobilnością, planowaniem przestrzennym, architektonicznym.
- wpływanie na znaczące podniesie statusu społeczny, zawodowego i osobistego osoby niepełnosprawnej.

Podczas testowania, sprawdzania innowacji pojawiły się także pozytywny wpływ na otoczenie osób niepełnosprawnych:

- zwiększenie działań pomocowych dla osób niepełnosprawnych, podnoszenie świadomości osób z otoczenia dot. problemów osób z niepełnosprawnością wzroku w codziennym funkcjonowaniu, lokomocji, poruszaniu się w przestrzeni,
- udostępnienie specjalistycznych usług terapeutycznych, aktywizacja zawodowa i integracja społeczna osób z niepełnosprawnościami.
- kształcenie i specjalizowanie tyflogów, pedagogów, instruktorów rehabilitacji różnych metodologii, pomocy socjalnej, doradców zawodowych oraz opiekunów i rodzin osób niepełnosprawnych,
- wpływ na poprawianie infrastruktury, rozwiązań architektonicznych, urządzenia wnętrz, które ułatwiają i udostępniają dostęp dla osób niepełnosprawnych.

9. Opis spodziewanego efektu zastosowania produktu

W tym miejscu należy opisać jaki konkretny problem innowacja rozwiązuje. W jaki sposób i na ile na etapie testowania udało się zniwelować problem. Chodzi o to, jakich efektów może spodziewać się użytkownik i odbiorca – po zastosowaniu omawianej innowacji.

(min. 1500 znaków, maks. 3600 znaków ze spacjami)

1. przygotowanie do specjalizacji asystent instruktora OP to szkolenie, które nie wymaga wdrażania długotrwałych i specjalnych procedur. Przygotowanie do funkcji asystenta bazuje na procesie szkoleniowym wykonywanym w praktyce z osobami niepełnosprawnymi wzrokowo. Jednocześnie jest kwestią praktykowania, z wykorzystaniem umiejętności i „naturalnego” przystosowania osoby z dysfunkcją wzorku do samodzielnego poruszania się w przestrzeni,
2. nowy model szkolenia / rewalidacji osoby niepełnosprawnej, pozwala na kształcenie z wykorzystaniem zmysłu słuchu, z możliwością zastosowanie w dowolnym miejscu, czasie i okolicznościach.
3. innowacją jest metodą szkolenia praktycznej specjalizacji, którą skutecznie i efektywnie mogą spełniać osoby z niepełnosprawnością wzroku,
4. innowacyjne rozwiązanie – przeszkolenie osób niepełnosprawnych do specjalności asystenta nie generują specjalnych i dodatkowych kosztów, pozostając w ramach standardowych kosztów szkolenia z zakresu orientacji w przestrzeni, lokomocji, czynności dnia codziennego,
5. przygotowanie do specjalności asystenta instruktora OP nie wymaga specjalnych nakładów i wieloletniej nauki, bazuje na metodologicznym uporządkowaniu sposobów usamodzielniania. Wpływa pośrednio na obniżenie kosztów rewalidacji i usamodzielniania osób niepełnosprawnych – szerszy zakres rehabilitacji i stopnia usamodzielnienia, mniejszy koszt zatrudniania asystentów i opiekunów osób niepełnosprawnych. Obniżenie kosztów obsługi specjalistycznej i codziennej osób niepełnosprawnych
6. metoda szkoleń / przygotowania do specjalności asystent instruktora OP jest komplementarna ze szkoleniem / rewalidacją osób niepełnosprawnych, jednocześnie bezpośrednio włącza osoby niepełnosprawne w proces rewalidacji i aktywizacji zawodowej,
7. metoda dobrze utrwała efekty szkolenia i rewalidacji osób niepełnosprawnych uczestniczących w procesie szkoleniowym – zarówno asystenta, jak i osoby szkolonej,
8. innowacja jako specjalność zawodowa osoby niepełnosprawnej podnosi poziom motywacji do aktywności zawodowej osoby niepełnosprawnej,
9. innowacja usprawnia proces szkolenia, rehabilitacji, podnoszenia umiejętności, całej terapii i rewalidacji, osób niewidomych i słabowidzących

10. innowacji możliwa do zastosowania we wszystkich środowiskach osób niewidomych i słabowidzących, także większości osób niepełnosprawnych, bez ograniczeń wiekowych, lokomocyjnych i wykształcenia,

11. podnoszenie kwalifikacji instruktorów OP – „widzących”, sprawnych wzrokowo, usprawnianie metod szkolenia i aktywizacji zawodowej,

12. poszerzenia zakresu współpracy ze specjalistami różnych dziedzin pedagogiki i terapii: akustyka, tyflografika, lokomocja, komunikacja.

10. Opis zasobów niezbędnych do wdrożenia produktów przez potencjalnych użytkowników (zaplecze techniczne, kadra, status prawny etc.)

W tym miejscu należy opisać jakimi zasobami powinien dysponować potencjalny innowator. W polu należy uwzględnić zarówno zasoby osobowe jak i potencjał techniczny. Np. kadra – wykształcenie doświadczenie, inne umiejętności, czy powinna być wcześniej przeszkolona i przez kogo; w opisie potencjału technicznego – uwzględnienie dostępności dla ON.

(min. 1800 znaków, maks. 3600 znaków ze spacjami)

Innowacja – model szkolenia osoby niepełnosprawnej wzrokowo do specjalności: asystent instruktora OP [orientacji w przestrzeni] jest metodą bazującą na dotychczas stosowanych procedurach szkolenia osoby niewidomej / słabowidzącej z zakresu orientacji w przestrzeni, lokomocji i czynności dnia codziennego.

I. Wdrażanie modelu kształcenia asystenta instruktora OP wymaga stworzenia grupy złożonej z przynajmniej trzech uczestników:

1 – kandydat na asystenta instruktora OP.

Wymagania:

- osoba z niepełnosprawnością wzroku [niewidoma, słabowidząca] przeszkolona w zakresie orientacji w przestrzeni oraz czynności dnia codziennego (zrewalidowana)
- osoba z doświadczeniem merytorycznym (edukacyjnym, szkoleniowym, rehabilitacyjnym), bez szczególnych ograniczeń dot. zakresu przedmiotowego, czy czasowego.

Przeciwwskazania: Brak

2 – instruktor orientacji w przestrzeni i czynności dnia codziennego (OP)

Wymagania dla instruktora:

- certyfikat instruktora OP [fakultatywnie - czynności dnia codziennego]
- posiadanie umiejętności i doświadczenia pedagogicznego [przeprowadzonych co najmniej 200 godzin szkoleniowych]
- praktyka szkolenia OP [zrealizowanych co najmniej 200 godzin szkoleniowych]

- zachowana ciągłość szkoleniowa, tj. przeprowadzony przynajmniej 1 cykl szkoleń w ciągu ostatnich 24 miesięcy od rozpoczęcia szkolenia – testowania asystent OP.

3 – uczestnik szkoleń, osoba z niepełnosprawnością wzroku [niewidoma, słabowidząca]

Wymagania:

- osoba z niepełnosprawnością wzroku [niewidoma, słabowidząca] deklarująca udział w szkoleniu z deklaracją / skierowaniem do szkolenia z zakresu orientacji w przestrzeni i czynności dnia codziennego

- przygotowanie diagnoza potrzeb i możliwości dot. orientacji w przestrzeni i czynności dnia codziennego

Przeciwwskazania: Brak

II. Wymagania niezbędne do wdrażania innowacji:

1. Cele szkolenia [rehabilitacji], przebieg, czas i miejsce, powinny być wyznaczone na podstawie indywidualnych potrzeb osób z niepełnosprawnością złożoną, wynikających z ich unikalnej bio-psycho-społecznej sytuacji.

2. Cele rehabilitacji powinny być wdrażane według autorskich programów oraz poprzez indywidualny dobór metod, technik i pomocy dydaktycznych.

3. W proces diagnozy, planowania i wdrażania programów szkoleniowych rehabilitacyjnych powinna być zaangażowane otoczenie osoby niepełnosprawnej [rodzina, opiekunowie, środowisko].

4. Specjaliści pracujący z osobami niewidomymi i słabowidzącymi z dodatkowymi niepełnosprawnościami powinni współpracować ze specjalistami innych dziedzin pedagogicznych, terapii i rewalidacji, usprawniania lokomocji, słuchu i komunikacji [interdyscyplinarność].

5. Efektywność szkoleniowa jest większa, jeśli prowadzona w naturalnym otoczeniu i codziennym środowisku osoby niepełnosprawnej.

6. Należy zachęcać osoby niepełnosprawne do wykorzystywania istniejących możliwości dotykowych, węchowych, wzrokowych i słuchowych.

7. Cele szkolenia powinny być realistyczne i zaprojektowane w taki sposób, aby znalazły się w zasięgu możliwości osoby niepełnosprawnej.

8. Ewaluacja programu i systematyczna ocena osiągnięć, bez względu na tempo opanowywania szczegółowych umiejętności i technik samodzielnego poruszania się.

9. Zajęcia szkoleniowe powinny być prowadzone w sposób zapewniający osobie niepełnosprawnej bezpośredniego doświadczania i powtarzania kolejnych elementów umiejętności, z zapewnieniem bezpieczeństwa podczas wykonywania wszystkich elementów szkoleniowych.

III. Wdrażanie nie wymaga:

1. specjalnej infrastruktury technicznej – szkoleniowej,
2. zaangażowania podmiotów, instytucji, czy ośrodków szkoleniowych,
3. zatrudnienia dodatkowego personelu szkoleniowego, opiekuńczego,
4. specjalnych, czy dodatkowych nakładów finansowych,

IV. Szacunkowy czas potrzebny na wdrożenie innowacji:

Przygotowanie, opracowanie i testowanie rozwiązania zajmie co najmniej co najmniej 40 godzin praktyki, realizowanej zgodnie z możliwościami rewalidacyjnymi szkolonej osoby niepełnosprawnej [cykliczność ustalana indywidualnie].

11. Opis działań niezbędnych do wdrożenia produktu

W tym miejscu należy opisać jakie działania powinni wdrożyć potencjalni użytkownicy, żeby wdrożyć innowację. Działania należy opisać w sposób chronologiczny, z uwzględnieniem parterów niezbędnych do wdrożenia innowacji, ewentualnego podziału zadań i czasu, który jest niezbędny do realizacji każdego z kroków. Np. w przypadku szkoleń – program, czas, ewentualny koszt, wymagania wstępne, kto ewentualnie może przeprowadzić.

(min. 2000 znaków, maks. 3600 znaków ze spacjami)

I. Przygotowanie:

- powołanie grupy - kandydat na asystent instruktora OP, instruktor OP, uczestnik szkolenia,
- konsultacje ze specjalistami pedagogiki, terapii specjalnej, lokomocji, komunikacji.

Rekrutacja uczestników:

- instruktor OP,

1. wywiad środowiskowy, zapytania ofertowe,
2. zgłoszenie do udziału w realizacji szkolenia asystenta OP i uczestnika,
3. kwalifikacje zawodowe do realizacji szkolenia

– kandydat na asystent instruktora OP oraz uczestnik szkolenia:

1. wywiad środowiskowy i rehabilitacyjny
2. zgłoszenie do udziału w szkoleniu
3. wskazania do odbycia szkolenia
4. diagnoza tyflogiczna / skierowanie na szkolenie (organizacja środowiskowe, indywidualne zgłoszenia)
5. diagnoza i analiza potrzeb i możliwości - ustalenie elementów kompetencji do orientacji w przestrzeni.

II. Realizacja programu szkoleniowego:

Warunki realizacji szkolenia:

- dobór białej laski [indywidualne wskazania i preferencje],
- dobór urządzeń wspomagających [urządzenia mobilne - indywidualne wskazania i preferencje],
- opracowanie planu przejść, tras i ćwiczeń [indywidualne wskazania i preferencje]
- przygotowanie indywidualnego planu szkoleniowego [zakres szkolenia, liczba godzin, dobór metody szkolenia]

Warunki specjalne:

brak

Inne wymagania:

- przygotowanie indywidualnych tras szkoleniowych (miejsce i obszarów szkolenia)
- przygotowanie indywidualnych ćwiczeń
- testowanie sprawdzające każdego z etapów ćwiczeń – sprawdzian i kontynuowanie następnego etapu szkoleń

Metody i techniki szkoleniowe - podstawowe założenia modelu szkolenia [zespół nauczyciel –uczeń - asystent]:

1. indywidualne zajęcia wg diagnozy asystenta i uczestnika szkoleń,
2. indywidualne dopasowanie częstotliwości i czasu szkolenia do poziomu i możliwości uczestnika
3. działanie jednoczesne nad motoryką, sferą poznawczą, percepcją zmysłową, specjalistycznymi technikami OP
4. szkolenia integralne, obejmujące trening zmysłów, orientację w schemacie własnego ciała, świadomość ruchu
5. nauka i szkolenia tyflogiczne wspomagające: rozumienia pojęć przestrzennych, zależności czasowych, przyczynowo-skutkowych
6. kształcenie technik zapewniających bezpieczeństwo w poruszaniu się.

III. Podsumowanie realizacji szkoleń [zespół nauczyciel –uczeń - asystent]:

1. Obserwacja uczestnicząca prowadzącego oraz uczestników,
2. Podsumowanie planu pracy z uczestnikiem,
3. Zapis obserwacji w dzienniku zajęć według założeń programu [schemat: Data/ Liczba godzin/ Opis wykonywanych zadań/ Opis pracy asystenta],
4. Ocena realizacji etapów planowanych ćwiczeń, poddana analizie i ocenie w dzienniku zajęć.
5. Ewaluacja szkolenia indywidualnego: określenie potrzeb rehabilitacyjnych uczestnika i wyznaczenie kolejnych zakresów ćwiczeń.

12. Szacunkowa kalkulacja nakładów finansowych niezbędnych do wdrożenia produktów

Obejmuje wszystkie etapy.

(min. 2000 znaków, maks. 3600 znaków ze spacjami)

I. Przygotowanie innowacji.

1. Rekrutacja uczestników szkoleń:

- osób niewidomych i słabowidzących.
- instruktorów OP i czynności dnia codziennego.
- konsultantów pedagogika specjalna, inne specjalności

Koszt szacunkowe:

Wynagrodzenie przeprowadzenia rekrutacji – 800/1000zł

Transport i przejazdy – 500/600 zł

2. Opracowywanie programów pracy z osobami niewidomymi z zakresu orientacji przestrzennej i lokomocji:

Koszt szacunkowe:

Wynagrodzenie specjalisty - opracowywanie programów pracy z osobami niewidomymi z zakresu orientacji przestrzennej / 80 godz. x 1 uczestnik x zespół innowacyjny [3 osoby] – 1200/1500zł

Wynagrodzenie konsultanta - opracowywanie programów pracy z osobami z dodatkowymi ograniczeniami [motoryka, słuch], / 40 godz. x 1 uczestnik x zespół innowacyjny [3 osoby] – 800/1000zł

II. Szkolenia praktyczne -wdrożenie innowacji.

Przeprowadzenie serii szkoleń.

Koszt szacunkowe:

Wynagrodzenie specjalisty - przeprowadzenie szkolenia z osobami niewidomymi z zakresu orientacji przestrzennej - 80 godzin / 2 osoby – 6000 / 8000 zł

Wynagrodzenie konsultanta - przeprowadzenie szkolenia z osobami niewidomymi z zakresu orientacji przestrzennej - 40 godzin / 2 osoby – 3000/4000 zł

Transport i przejazdy – 80 godzin / 3 osoby – 1800/2400 zł

IV. Ewaluacja i podsumowanie:

Wynagrodzenie specjalisty - monitorowanie i dokumentacja szkolenia - 80 godzin / 2 osoby – 500 / 800 zł

1. Przygotowanie specjalistów, nowego zawodu nie jest gwarancją znalezienia zatrudnienia.
Minimalizacja – aktywizacja zawodowa i środowiskowa.

2. Podniesienie bezpośrednich kosztów kształcenia osób niepełnosprawnych, konieczność zapewnienia wynagrodzenia dla 2 osób – instruktora i asystenta OP. Generowanie kosztów zatrudnienia, pracy specjalistów.

Minimalizacja – w dłuższej perspektywie wdrożenie specjalisty – asystenta instruktora OP – obniża koszty szkolenia osób niepełnosprawnych, jako metoda szybsza w efektywnym szkoleniu, podnosząca motywację i włączenie większej ilości osób niepełnosprawnych w proces terapii i rewalidacji.

3. Przygotowanie do nowej metody szkolenia osób trzecich, widzących instruktorów OP / zmiana nawyków i przyzwyczajeń.

Minimalizacja – przeprowadzenie rekrutacji i diagnozy uczestników, z wypracowaniem dobrej komunikacji instruktor – asystent.

4. Organizowanie wspólnego kalendarza zajęć dla osób [osoba niewidoma, instruktor OP, asystent OP], problemy logistyczne i organizacyjne w działaniu.

Minimalizacja – usprawnienie komunikacji i efektywne koordynowanie harmonogramu zajęć zespołu szkoleniowego.

5. Opór struktur odpowiedzialnych za kształcenie i aktywizację zawodową, przedstawicieli instruktorów OP, ośrodków kształcenia, placówek oświatowych.

Minimalizacja – upowszechnianie innowacji, prezentacja efektów, prowadzenie szkoleń pokazowych dla środowiska, promowanie dobrych przykładów.

6. Niska świadomość społeczna problematyki osób niepełnosprawnych, edukacji i aktywizacji włączającej.

Minimalizacja – upowszechnianie innowacji, prezentacja efektów, prowadzenie szkoleń pokazowych dla środowiska, promowanie dobrych przykładów.

14. Załączniki

1. Załącznik nr 1 - Jakościowy opis produktu/ów innowacji oraz jego elementów składowych

Załącznik nr 1

**JAKOŚCIOWY OPIS PRODUKTU/ PRODUKTÓW
INNOWACJI ORAZ JEGO ELEMENTÓW SKŁADOWYCH**

**Model szkolenia osoby niepełnosprawnej do specjalizacji:
Asystent instruktora orientacji w przestrzeni [OP]**

Cel programu testowania szkolenia asystenta instruktora OP:

1. Przygotowanie nowej specjalizacji / zawodu dla osoby niepełnosprawnej w zakresie wspomaganie rehabilitacji i szkoleń osób niepełnosprawnych.
2. Szkolenie asystenta instruktora orientacji w przestrzeni i samodzielnego poruszania się osoby z niepełnosprawnością wzrokową.
3. Opracowanie programu szkoleniowego dla nowej specjalizacji: asystent instruktora OP.

I. CEL I PRZEBIEG SZKOLEŃ

Cel główny szkolenia asystenta OP:

1. kształcenie umiejętności orientacji w przestrzeni i samodzielnego poruszania się
2. kształcenie umiejętności komunikowania się z otoczeniem

Cele cząstkowe etapy szkolenia asystenta OP:

1. Dobór metod i technik szkolenia zindywidualizowany, z obowiązkowym uwzględnieniem następujących czynników:
 - a. stopień niepełnosprawności wzroku
 - b. wcześniejsze doświadczenia wzrokowe lub ich brak
 - c. wiek uczestnika
 - d. indywidualne predyspozycje lub ograniczenia: intelektualne, fizyczne, zdrowotne, wrażliwość zmysłów
2. Zalecenia praktyczne i zasady w nauce orientacji przestrzennej i samodzielnego poruszania się:

- a. Cele szkolenia [rehabilitacji], przebieg, czas i miejsce, powinny być wyznaczone na podstawie indywidualnych potrzeb osób z niepełnosprawnością złożoną, wynikających z ich unikalnej bio-psycho-społecznej sytuacji.
- b. Cele rehabilitacji powinny być wdrażane według autorskich programów oraz poprzez indywidualny dobór metod, technik i pomocy dydaktycznych.
- c. W proces diagnozy, planowania i wdrażania programów szkoleniowych rehabilitacyjnych powinna być zaangażowane otoczenie osoby niepełnosprawnej.
- d. Specjaliście pracujący z osobami niewidomymi i słabowidzącymi z dodatkowymi niepełnosprawnościami powinni współpracować ze specjalistami innych dziedzin [interdyscyplinarność].
- e. Efektywność szkoleniowa jest większa, jeśli prowadzona w naturalnym otoczeniu i codziennym środowisku osoby niepełnosprawnej.
- f. Należy zachęcać osoby niepełnosprawne do wykorzystywania istniejących możliwości dotykowych, węchowych, wzrokowych i słuchowych.
- g. Cele szkolenia powinny być realistyczne i zaprojektowane w taki sposób, aby znalazły się w zasięgu możliwości osoby niepełnosprawnej.
- h. Ewaluacja programu i systematyczna ocena osiągnięć, bez względu na tempo opanowywania szczegółowych umiejętności i technik samodzielnego poruszania się.
- i. Zajęcia szkoleniowe powinny być prowadzone w sposób zapewniający osobie niepełnosprawnej bezpośredniego doświadczenia i powtarzania kolejnych elementów umiejętności, z zapewnieniem bezpieczeństwa podczas wykonywania wszystkich elementów szkoleniowych.

II. CZAS SZKOLENIA.

Dobór godzin indywidualizowany, zależny od potrzeb i predyspozycji uczestnika – osoby niepełnosprawnej uczącej się orientacji w przestrzeni i lokomocji. Ustalenie po diagnozie stopnia niepełnosprawności i rewalidacji oraz indywidualnych umiejętności i wiedzy osoby szkolonej:

1. standardowy od 40 do 80 godzin
2. niestandardowy od kilku godzin (poznanie miejsca do przejścia) do 80 godz. (i więcej)

III. UCZESTNICZY SZKOLEŃ

Prowadzenie szkoleń:

1. Specjalista instruktor orientacji w przestrzeni i czynności dnia codziennego (OP)

Wymagania dla instruktora:

1. Posiadanie certyfikatu instruktora OP [ewentualnie czynności dnia codziennego]
2. Posiadanie umiejętności i doświadczenia pedagogicznego [przeprowadzonych co najmniej 200 godzin szkoleniowych]
3. Praktyka szkolenia OP [zrealizowanych co najmniej 200 godzin szkoleniowych]
4. Zachowana ciągłość szkoleniowa, tj. przeprowadzony przynajmniej 1 cykl szkoleń w ciągu ostatnich 24 miesięcy od rozpoczęcia szkolenia – testowania asystent OP.

2. Asystent instruktora orientacji w przestrzeni (OP):

Wymagania:

1. Osoba z niepełnosprawnością wzroku [niewidoma, słabowidząca] przeszkolona w zakresie orientacji w przestrzeni oraz czynności dnia codziennego (zrewalidowana)
2. Wyrażona deklaracja udziału w szkoleniu
3. Osoba z doświadczeniem merytorycznym (edukacyjnym, szkoleniowym, rehabilitacyjnym)
4. Przeprowadzony wywiad dot. kwalifikacji i umiejętności w zakresie obejmującym szkolenia orientacji w przestrzeni i czynności dnia codziennego

Przeciwwskazania:

Brak

3. Uczestnik szkoleń - osoba szkolona:

Osoba z niepełnosprawnością wzroku [niewidoma, słabowidząca]

Wymagania:

1. Osoba z niepełnosprawnością wzroku [niewidoma, słabowidząca] deklarująca udział w szkoleniu
2. Osoba z oświadczeniem / zaświadczeniem dot. diagnozy niepełnosprawności wzroku
3. Osoba z deklaracją / skierowaniem do szkolenia z zakresu orientacji w przestrzeni i czynności dnia codziennego
4. Przygotowana diagnoza potrzeb i możliwości dot. orientacji w przestrzeni i czynności dnia codziennego

Przeciwwskazania:

Brak

Rekrutacja i przygotowanie szkoleń – 5 etapów:

1. wywiad środowiskowy i rehabilitacyjny
2. zgłoszenie do udziału w szkoleniu
3. wskazania do odbycia szkolenia
4. diagnoza tyfologiczna / skierowanie na szkolenie (organizacja środowiskowe, indywidualne zgłoszenia) z określeniem stanu uczestnika pod kątem:
 - a. stopień niepełnosprawności wzroku
 - b. wcześniejsze doświadczenia wzrokowe lub ich brak
 - c. wiek uczestnika
 - d. indywidualne predyspozycje lub ograniczenia: intelektualne, fizyczne, zdrowotne, wrażliwość zmysłów
 - e. zakres wiedzy i umiejętności.
5. diagnoza i analiza potrzeb i możliwości - ustalenie elementów kompetencji do orientacji w przestrzeni w odpowiedzi na zagadnienia:
 - a. świadomość sensoryczna
 - b. procesy poznawcze
 - c. wykorzystywanie posiadanych zmysłów
 - d. zasób pojęć
 - e. znajomość schematu ciała
 - f. wyobrażenia przestrzenna
 - g. wiedza o otoczeniu
 - h. operowanie relacjami czasu i odległości.

III. REALIZACJA PROGRAMU SZKOLENIOWEGO

1. Metody i techniki szkoleniowe:

Podstawowe założenia testowania:

1. indywidualne zajęcia (zespół: jeden nauczyciel – jeden uczeń - jeden asystent).
2. indywidualne dopasowanie częstotliwości i czasu szkolenia do poziomu i możliwości uczestnika.
3. działanie jednocześnie nad motoryką, sferą poznawczą, percepcją zmysłową, specjalistycznymi technikami OP.
4. szkolenia integralne, obejmujące:
 - a. stały trening zmysłów: słuchu, dotyku, węchu i kinestetyczny,
 - b. orientację w schemacie własnego ciała,

- c. świadomość ruchu,
- d. nauka rozumienia pojęć przestrzennych, zależności czasowych, przyczynowo-skutkowych
- e. rozwijanie wyobraźni przestrzennej,
- f. kształcenie technik zapewniających bezpieczeństwo w poruszaniu się.

2. Warunki realizacji szkolenia:

- dobór białej laski [indywidualne wskazania i preferencje],
- dobór urządzeń wspomagających [urządzenia mobilne],
- opracowanie planu przejść, tras i ćwiczeń [indywidualne wskazania i preferencje]
- przygotowanie indywidualnego planu szkoleniowego [zakres szkolenia, liczba godzin, dobór metody szkolenia]

Warunki prawidłowego procesu szkolenia z udziałem asystenta OP:

1. Asystent – osoba przygotowana do zajęć i współpracująca z instruktorem OP.
2. Stała komunikacja z asystentem (ewentualnie uzupełniające wskazówki)
3. Asystent - osoba, która porusza się samodzielnie.
4. Dobra współpraca z asystentem.
5. Asystent powinien pomagać, a nie utrudniać.
6. Pomaga osobie rehabilitowanej w trudnych sytuacjach (wspólnie rozwiązują problem)
7. Współpraca zespołowa: instruktor + beneficjent + asystent.
8. Ewaluacja zajęć, dyskusja, ewentualne wskazówki, uwagi, jak pozostały element współpracy.

Podczas szkolenia instruktor musi zapewnić bezpieczeństwo szkolonemu a także asystentowi, mimo że jest zrehabilitowany musimy zwracać uwagę aby się nic nie stało, a tym samym rozpraszamy sobie uwagę na beneficjenta. Nie możemy się skupić tylko na osobie szkolonej.

Natomiast pomaga w momencie jak instruktor nie może przekonać szkolonego, że chodzenie z białą laską będzie dla niego pomocne, wtedy asystent jest dla szkolonego przykładem, że on się wyuczył i teraz jest samodzielny, więc na pewno osoba szkolona zrozumie i pokona tę barierę.

Podczas zajęć asystent może przedyskutować z beneficjentem i zasugerować mu, że akurat dana trasa którą się będzie uczył jest dla niego bezpieczniejsza bo chodzi nią asystent. Pomimo to, że szkolony uważał że będzie szybciej inną trasą, ale nie zawsze bezpieczną.

Dużym plusem jest, gdy asystent z osobą szkoloną znają się i może mu zaufać. Wzajemne zaufanie jest bardzo ważnym elementem zajęć.

Asystent powinien być osobą zrehabilitowaną z ukończonym pełnym szkoleniem z zakresu orientacji przestrzennej, aktywną zawodowo i/lub społecznie.

Asystent powinien znać techniki poruszania się z przewodnikiem widzącym, techniki ochronne, trailingu, techniki poruszania się z długą laską, potrafić samodzielnie i bezpiecznie poruszać się w przestrzeni publicznej, umieć korzystać z komunikacji miejskiej i transportu publicznego oraz sprawnie posługiwać się fachową terminologią oraz korzystać z kierunków świata podczas poruszania się.

Asystent powinien znać miejsca, w których będą prowadzone zajęcia z uczestnikiem, ich topografię oraz charakterystyczne punkty ułatwiające poruszanie się w danym obszarze

Aby nauka orientacji przestrzennej była dla kursanta efektywna, asystent instruktora OP musi bardzo dobrze znać teren którego będzie uczył, a także za każdym razem dokładnie sprawdzić czy przestrzeń nie zmieniła się (wykopy, roboty drogowe, itp.). Instruktor OP, dzięki temu że jest osobą widzącą, może prowadzić zajęcia „z marszu”, może on reagować na pojawiające się na bieżąco zmiany.

W przypadku kiedy kursant posługuje się udźwiękowionym telefonem komórkowym, asystent instruktora OP może udzielić mu cennych wskazówek, dotyczących możliwości korzystania z dostępnych aplikacji wspierających nawigacją w przestrzeni.

Udział asystenta instruktora OP w kursie orientacji przestrzennej może mieć bardzo ważne znaczenie psychologiczne w sytuacji gdy kursant jest osobą świeżo ociemniałą lub tracącą wzrok i dopiero zaczyna proces rehabilitacji. Asystent instruktora OP może stać się dla niego dobrym przykładem i dowodem na to, że bez wzroku można żyć w sposób aktywny, podejmując naukę, pracę zawodową bądź pełniąc inne role społeczne.

Pracując z kursantem w 2-osobowym zespole (instruktor OP + asystent instruktora OP), ważne jest aby instruktor i asystent uzupełniali się, nie wchodząc sobie wzajemnie w kompetencje. Odpowiednie „zgranie się” instruktora OP i asystenta OP, może mieć kluczowe znaczenie dla efektywności uczenia kursanta orientacji przestrzennej.

3. Warunki specjalne:
brak

4. Inne wymagania:

- przygotowanie indywidualnych tras szkoleniowych (miejsce i obszarów szkolenia)
- przygotowanie indywidualnych ćwiczeń
- testowanie sprawdzające każdego z etapów ćwiczeń – sprawdzian i kontynuowanie następnego etapu szkoleń

IV. EWALUACJA PROGRAMU I REALIZACJI SZKOLEŃ

Sposób weryfikacji osiągnięcia celów szkolenia:

1. Obserwacja uczestnicząca prowadzącego oraz uczestników nr 1 i nr 2 [zespół: jeden nauczyciel – jeden uczeń - jeden asystent]
2. Dobór planu pracy z uczestnikiem nr 1 [zespół: jeden nauczyciel – jeden uczeń - jeden asystent]
3. Zapis obserwacji w dzienniku zajęć według założeń programu [schemat: Data/ Liczba godzin/ Opis wykonywanych zadań/ Opis pracy asystenta],
4. Sprawozdanie z realizacji testu opracowane w zespole: prowadzący, uczestnik nr 1 i nr 2 [zespół: jeden nauczyciel – jeden uczeń - jeden asystent]

Metod pomiaru wzrostu wiedzy lub umiejętności /kompetencji wśród uczestników:

1. Analiza danych zbieranych przed zajęciami obejmująca zespół: jeden nauczyciel – jeden uczeń - jeden asystent.
2. Przygotowanie i realizacja planu szkoleń indywidualnych, z uczestnictwem asystenta OP.
3. Obserwacja uczestnicząca zespołu testowego: jeden nauczyciel – jeden uczeń - jeden asystent.
4. Ocena realizacji etapów planowanych ćwiczeń, poddana analizie i ocenie w dzienniku zajęć.
5. Ewaluacja szkolenia indywidualnego: określenie potrzeb rehabilitacyjnych uczestnika i wyznaczenie kolejnych zakresów ćwiczeń.

V. PROGRAM SZKOLEŃ ORIENTACJI W PRZESTRZENI I SAMODZIELNEGO PORUSZANIA SIĘ:

Zakresy szkolenia:

1. umiejętności podstawowe (motoryka chodu, trening zmysłów, dostarczanie wiedzy o otoczeniu, tworzenie wyobrażeń przestrzennych, rozumienie pojęć)
2. podstawowe techniki bezpiecznego poruszania się (techniki ochronne, poprawne korzystanie z pomocy widzącego przewodnika, pomoce przed-laskowe)
3. techniki poruszania się z białą laską (od podstaw, po złożone czynności – wprowadzane i doskonalone w zabezpieczonym otoczeniu)
4. samodzielne poruszanie się w złożonym terenie (od dzielnicy mieszkalnej, handlowej, do centrum miasta, komunikacja publiczna, dworce kolejowe i autobusowe)

Przebieg szkolenia:

1. wywiad indywidualny z uczestnikiem – ocena kompetencji i umiejętności w zakresie samodzielnego funkcjonowania
2. wykład teoretyczny, przygotowanie do realizacji ćwiczeń
3. metody słownej prezentacji [w tym objaśnienia wzrokowego, omawianie odczuwania dotykowego, słuchowego i czuciowego]

4. ustalanie form komunikacji słownej, dotykowej [gesty], sygnałizacyjnej wspomagających kontakt
5. projektowanie pomocy dostosowanych do indywidualnych potrzeb osoby z zaburzeniami widzenia (omówienie pojęć obejmujących: fakturę, strukturę, wielkość, konsystencję, porządek, masę, smak, zapach, kontrast, barwę)
6. ćwiczenia statyczne obejmujące orientację w schemacie własnego ciała, umiejętności kinestetyczne
7. ćwiczenia z rozpoznawania, rozróżniania i lokalizowania dźwięków w przestrzeni przedsionkowej
8. ćwiczenia z pojęć przestrzennych
9. ustalenie przebiegu szkolenia (metoda kontrolowanych ruchów działań, wzmacniających poczucie bezpieczeństwa)
10. szkolenia i treningi w przemieszczaniu się metodą dotykową i słuchową – techniki posługiwania się białą laską oraz komunikacją dotykową i słuchową.

Etapy szkolenia – poziomy kształcenia, z udziałem asystenta OP:

POZIOM I: stymulacja podstawowych systemów sensorycznych:

1. Zmysł dotyku
2. Zmysł przedsionkowy (równowagi i ruchu)
3. Zmysł propriocepcji (pozycji ciała)
4. Zmysł wzroku i słuchu

POZIOM II: podstawa dla umiejętności percepcyjno – motorycznych:

1. Świadomość własnego ciała
2. Obustronna koordynacja (współpraca obu stron ciała)
3. Lateralizacja (preferencja ręki)
4. Planowanie ruchowe (praksje)

POZIOM III: zdolności percepcyjno – motoryczne

1. Percepcja słuchowa
2. Percepcja wzrokowa (dostosowana do możliwości wzrokowych)
3. Koordynacja oko-ręka
4. Integracja wzrokowo – ruchowa
5. Aktywność celowa

POZIOM IV: gotowość szkolna

1. Umiejętności szkolne (dostosowane do możliwości)
2. Kontrola uwagi
3. Organizacja zachowania
4. Specjalizacja funkcjonalna mózgu i ciała
5. Wizualizacja
6. Poczucie własnej wartości i samokontrola

Etapy szkolenia w rozwijaniu orientacji przestrzennej, z udziałem asystenta OP:

1. Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, przezwyciężenie stanów lękowych, stworzenie motywacji do poznawania otoczenia, nawiązywania relacji z otoczeniem.
2. Eliminowanie zachowania niepożądanego, konsekwentne dążenie do wprowadzania bardziej swobodnych i skoordynowanych ruchów [likwidowanie odruchów automatycznych, „błaidismów” –stereotypów ruchowych).
3. Rozwijanie świadomości sensorycznej - integracja sensoryczna
4. Organizowanie środowiska zmysłowego - rozwijanie wyższych sprawności zmysłowych:
 - dotykowe
 - węchowe
 - wzrokowe
 - słuchowe
5. Rozwijanie
 - prawidłowego wyobrażenia schematu własnego ciała
 - świadomości poszczególnych części ciała
 - ruchów poszczególnych części ciała
 - świadomości układów przestrzennych [wielkości i kształty]
 - pojęć związanych z czasem i odległością
6. Rozwijanie umiejętności z zakresu dużej motoryki
 - równowaga
 - postawa
 - chodzenie po różnych powierzchniach
 - rytm
 - koordynacja poszczególnych części ciała
7. Orientacja przestrzenna i wg trzech zasad orientacji:
 1. Gdzie jestem?
 2. Jaki jest mój cel?
 3. Jak mogę do niego dotrzeć?
8. Ustala dalszy plan marszu i przystępuje do realizacji – w przypadku nie umiejętności określenia swego miejsca na trasie niewidzący powinien powrócić do punktu wyjściowego lub dobrze znanego. W przeciwnym wypadku będzie błądził.
9. Podstawowe techniki stosowane w nauce orientacji przestrzennej i samodzielnego poruszania się

PROGRAM OGÓLNY SZKOLENIA ORIENTACJI W PRZESTRZENI:

1. Sposoby poruszania się niewidzącego

- z przewodnikiem widzącym :
 - dorosły - trzymanie: prawą ręką lewą rękę przewodnika nad łokciem lub lewą ręką prawą ręką nad łokciem; palce – kciuk na zewnątrz a pozostałe wewnątrz w stosunku do ramienia przewodnika; ręka zgięta pod kątem prostym; dziecko – trzymanie – tuż nad nadgarstkiem;
 - pół kroku za przewodnikiem;
 - cofnięcie za siebie ręki przewodnika – wąskie przejście lub wzmożony ruch – przesunięcie się niewidomego za przewodnika;
 - drzwi – otwiera przewodnik, zamyka niewidomy;
- z laską
- z psem i laską
- z laską oraz aparatami elektronicznymi, akustycznymi i wibracyjnymi
- z laską laserową

2. Techniki zabezpieczające bez użycia laski:

- biodrowa – ochraniająca środkowe części ciała:
 - ręka opuszczona w dół na skos, dochodzi do płaszczyzny strzałkowej ciała, dłoń odległa o ok. 20 cm od tułowia;
 - w znanym pomieszczeniu przy podchodzeniu do krzeseł, stołów, szafek lub w przypadku otrzymania informacji o bliskości tych przedmiotów, gdy brak laski;
- barkowa – ochraniająca górną część ciała:
 - ramię w przód na wysokości barku, przedramię pod kątem ok. 100°-120° do ramienia, dłoń odwrócona na zewnątrz wystaje 2-3 cm za przeciwległy bark;
 - podczas chodzenia po znanym pomieszczeniu, bez dodatkowych pomocy lub w obawie przed uderzeniem, oraz przy szukaniu przedmiotu, który upadł;
- modyfikacja techniki barkowej, ręka na wysokości czoła
- modyfikacja techniki biodrowej „przedłużenie ręki”
- technika barkowo - biodrowa

3. Techniki poruszania się bez laski

- dotykowa ręczna /drailing/ - wodzenie kosteczkami palców np. po ścianie
- obieranie kierunków – ustalenie kierunku marszu:
ustawienie prostopadłe do przedmiotów:
 - tyłem do przedmiotu, aby dwa punkty ciała się z nim stykały; płaszczyzna strzałkowa jest prostopadła do powierzchni przedmiotu;
 - w sytuacjach gdy znane jest ustawienie mebli, rozmieszczenie drzwi, okien i relacje między nimi;
- ustawienie równoległe do przedmiotów:
 - powierzchnia strzałkowa ciała jest równoległa do powierzchni odniesienia; bokiem do płaszczyzn, z dużymi stykanie się opuszczoną ręką, z niskimi – podudziem;
 - chodzenie równoległe do płaszczyzn; znajdowanie przedmiotów ustawionych przy ścianie, drzwi, wnęki;

4. Techniki podnoszenia upuszczonych przedmiotów

- szukanie spiralne - dłonią lekko opartą o podłogę wykonywać ruchy spiralne zwiększając zasięg; przy nieodnalezieniu przedmiot – przesunąć się o mały krok w przód i znów zataczać spiralę;
- szukanie obwodowe
- szukanie po prostokącie
- szukanie po przekątnych

5. Rodzaje lasek

- długie jednolite
- składane
- podpórkowe

6. Sposoby trzymania laski

- ułożenie standardowe
- metoda oryginalna lub początkowa (pierwotna)
- chwyt ołówkowy

7. Techniki posługiwania się białą laską

- technika diagonalna – trzymanie laski nieruchomo przed sobą jak zderzak; ręka na uchwycie: dłoń skierowana w dół, palce zgięte wokół uchwytu, kciuk wyprostowany wzdłuż trzonka; ramię, przedramię i nadgarstek wyprostowane; rączka laski wystaje poza linię barku; trzon laski ułożony skośnie; końcówka nad podłożem; stosowana w znanym otoczeniu
- technika dotykowa – laska w sprawniejszej ręce, po przekątnej; końcówka laski w odległości jednego kroku przed nogą; dłoń na uchwycie: kciuk spoczywa na lasce, palec wskazujący wyprostowany z boku, pozostałe podtrzymują laskę z dołu; przenoszenie laski łukiem 1-2 cm nad ziemią na drugą stronę ciała – cykl się powtarza; ręka wyprostowana w łokciu; stosowana w nieznanym otoczeniu

8. Techniki schodowe z użyciem laski:

- wejście po schodach – zmieniona technika diagonalna – trzymanie ołówkowe; przed wejściem zbadanie szerokości, wysokości i głębokości schodów; wyprostowane ramię unosi się równoległe do podłoża; opór przy zetknięciu z kolejnymi stopniami; laska prostopadłe do schodów; uderzenia końcówki laski o stopnie wyprzedzają postawienie nogi;
- zejście ze schodów – przed zejściem zbadanie szerokości, wysokości i głębokości schodów; wyciągnięcie laski jak najdalej do przodu; końcówka zsuwa się po kolejnych stopniach z wyprzedzeniem kroku; po zejściu zatoczenie łuku;

Istotnym czynnikiem wspomagającym poruszanie się dziecka niewidomego jest wyposażenie jego w hipotetyczny zmysł przeszkód, który jest zlokalizowany w okolicy czoła i skroni, a czasem policzków i przejawia się w postaci lekkiego ucisku. Jeśli niewidomy napotyka na swej drodze przedmiot znajdujący się w ruchu lub spoczynku w niewielkiej odległości od siebie, wtedy czuje ucisk. Jednak przedmiot musi sięgać poziomu twarzy, aby był zauważony. Nie zachodzi tutaj dokładna percepcja przedmiotu, tylko sygnalizacja jego obecności.

Struktura zmysłu przeszkód:

- człon zmysłowy powstający na tle specyficznych wrażeń dotykowo-słuchowych wywołanych obecnością przeszkody
- człon intelektualny polegający na zrozumieniu grożącego niebezpieczeństwa
- człon emocjonalny w postaci obawy lub niepokoju wobec grożącego niebezpieczeństwa
- człon reakcji ruchowej niewidomego mającej na celu uniknięcie niepożądanego zetknięcia (zmiana kierunku, zatrzymanie się, zwolnienie chodu), w wypadku gdy niewidomy zbliża się do przeszkody zachodzi cofnięcie się, odskoczenie w bok oraz rozmaite kombinacje tych reakcji

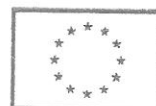

SCHEMAT SZKOLENIA ASYSTENTA INSTRUKTORA OP
Orientacja przestrzenna, podnoszenie umiejętności - indywidualne programy

SCHEMAT SZKOLENIA

Liczba godzin: dobór indywidualny, zalecane minimum 40 godzin.

1. Techniki poruszania się z przewodnikiem widzącym
 - 1.1. Właściwy chwyt (siła i ułożenie palców)
 - 1.2. Ustawienie ręki pod kątem prostym
 - 1.3. Prawidłowa pozycja ciała i ustawienie względem przewodnika
 - 1.4. Zmiana strony
 - 1.4.1. W miejscu
 - 1.4.2. W marszu
 - 1.5. Pokonywanie wąskich przejść
 - 1.6. Skręcanie
 - 1.7. Zawracanie
 - 1.8. Zwrot w miejscu
 - 1.9. Poruszanie się po schodach
 - 1.9.1. W górę
 - 1.9.2. W dół
 - 1.10. Przechodzenie przez drzwi
 - 1.11. Poszukiwanie upuszczonych przedmiotów
 - 1.12. Przyjmowanie, odmawianie pomocy
2. Techniki poruszania się z długą laską
 - 2.1. Właściwa postawa
 - 2.2. Prawidłowy chwyt laski (siła i ułożenie palców)
 - 2.3. Prawidłowe ustawienie ręki w odniesieniu do ciała (dłoń w środkowej osi ciała, ręka wyprostowana w łokciu, wykonywanie ruchów tylko nadgarstkiem)
 - 2.4. Technika dwupunktowa
 - 2.4.1. Szerokość huków
 - 2.4.2. Wysokość huków

- 2.4.3. Siła uderzeń
- 2.5. Koordynacja kroków i ruchów laską
- 2.6. Technika stałego kontaktu
- 2.7. Utrzymanie prostego kierunku marszu
- 2.8. Wykrywanie i omijanie przeszkód
- 2.9. Wykonywanie skrętów, zwrotów
- 2.10. Wykrywanie spadków
- 2.11. Poruszanie się po schodach
 - 2.11.1. Wchodzenie po schodach
 - 2.11.2. Schodzenie po schodach
- 2.12. Przechodzenie przez drzwi
- 2.13. Umiejętność wchodzenia i schodzenia z krawężników
 - 2.13.1. Wykrywanie krawężników
 - 2.13.2. Dochodzenie i sprawdzanie stopnia
 - 2.13.3. Ustawienie się (ustawienie stóp, zmiana uchwytu)
 - 2.13.4. Sprawne wejście/ zejście
- 2.14. Umiejętność interpretacji (w czasie poruszania się z użyciem laski)
 - 2.14.1. Wskazówek wzrokowych
 - 2.14.2. Wskazówek dotykowych
 - 2.14.3. Wskazówek słuchowych
- 2.15. Bezpieczne i samodzielne przechodzenie przez:
 - 2.15.1. Ulicę z sygnalizacją świetlną/ dźwiękową
 - 2.15.2. Ulicę bez sygnalizacji świetlnej/ dźwiękowej
 - 2.15.3. Skrzyżowanie z sygnalizacją świetlną/ dźwiękową
 - 2.15.4. Skrzyżowanie bez sygnalizacji świetlnej/ dźwiękowej
- 2.16. Bezpieczne i samodzielne korzystanie:
 - 2.16.1. Z wind
 - 2.16.2. Ze schodów ruchomych
 - 2.16.3. Z drzwi z fotokomórką
- 2.17. Bezpieczne i samodzielne poruszanie się w mieście:
 - 2.17.1. W dzielnicy mieszkaniowej
 - 2.17.2. W dzielnicy handlowej

2.18. Korzystanie ze środków komunikacji miejskiej

2.19. Poznawanie konkretnych tras oraz miejsc na terenie miasta zgodnie z indywidualnymi potrzebami kursanta

Schemat szkolenia (tabelaryczny)

Orientacja przestrzenna, podnoszenie umiejętności - indywidualne programy

SCHEMAT SZKOLENIA	Liczba godzin
1. Techniki poruszania się z przewodnikiem widzącym	
1.1. Właściwy chwyt (siła i ułożenie palców)	
1.2. Ustawienie ręki pod kątem prostym	
1.3. Prawidłowa pozycja ciała i ustawienie względem przewodnika	
1.4. Zmiana strony	
1.4.1. W miejscu	
1.4.2. W marszu	
1.5. Pokonywanie wąskich przejść	
1.6. Skręcanie	
1.7. Zawracanie	
1.8. Zwrot w miejscu	
1.9. Poruszanie się po schodach	
1.9.1. W górę	
1.9.2. W dół	
1.10. Przechodzenie przez drzwi	
1.11. Poszukiwanie upuszczonych przedmiotów	
1.12. Przyjmowanie, odmawianie pomocy	
2. Techniki poruszania się z długą laską	
2.1. Właściwa postawa	
2.2. Prawidłowy chwyt laski (siła i ułożenie palców)	
2.3. Prawidłowe ustawienie ręki w odniesieniu do ciała (dłoń w środkowej osi ciała, ręka wyprostowana w łokciu, wykonywanie ruchów tylko nadgarstkiem)	
2.4. Technika dwupunktowa	
2.4.1. Szerokość łuków	
2.4.2. Wysokość łuków	
2.4.3. Siła uderzeń	
2.5. Koordynacja kroków i ruchów laską	
2.6. Technika stałego kontaktu	
2.7. Utrzymanie prostego kierunku marszu	
2.8. Wykrywanie i omijanie przeszkód	
2.9. Wykonywanie skrętów, zwrotów	
2.10. Wykrywanie spadków	

Załącznik nr 1

Zalecenia szkoleniowe dla realizacji testowania specjalności asystent instruktora OP:

Zalecenia praktyczne i zasady w nauce orientacji przestrzennej i samodzielnego poruszania się:

1. Cele szkolenia [rehabilitacji], przebieg, czas i miejsce, powinny być wyznaczone na podstawie indywidualnych potrzeb osób z niepełnosprawnością złożoną, wynikających z ich unikalnej bio-psycho-społecznej sytuacji.
2. Cele rehabilitacji powinny być wdrażane według autorskich programów oraz poprzez indywidualny dobór metod, technik i pomocy dydaktycznych.
3. W proces diagnozy, planowania i wdrażania programów szkoleniowych rehabilitacyjnych powinna być zaangażowane otoczenie osoby niepełnosprawnej.
4. Specjaliście pracujący z osobami niewidomymi i słabowidzącymi z dodatkowymi niepełnosprawnościami powinni współpracować ze specjalistami innych dziedzin [interdyscyplinarność].
5. Efektywność szkoleniowa jest większa, jeśli prowadzona w naturalnym otoczeniu i codziennym środowisku osoby niepełnosprawnej.
6. Należy zachęcać osoby niepełnosprawne do wykorzystywania istniejących możliwości dotykowych, węchowych, wzrokowych i słuchowych.
7. Cele szkolenia powinny być realistyczne i zaprojektowane w taki sposób, aby znalazły się w zasięgu możliwości osoby niepełnosprawnej.
8. Ewaluacja programu i systematyczna ocena osiągnięć, bez względu na tempo opanowywania szczegółowych umiejętności i technik samodzielnego poruszania się.
9. Zajęcia szkoleniowe powinny być prowadzone w sposób zapewniający osobie niepełnosprawnej bezpośredniego doświadczenia i powtarzania kolejnych elementów umiejętności, z zapewnieniem bezpieczeństwa podczas wykonywania wszystkich elementów szkoleniowych.

II. UCZESTNICZY SZKOLEŃ

Prowadzenie szkoleń:

Specjalista: instruktor orientacji w przestrzeni i czynności dnia codziennego (OP)

Wymagania dla instruktora:

1. Posiadanie certyfikatu instruktora OP [ewentualnie czynności dnia codziennego]
2. Posiadanie umiejętności i doświadczenia pedagogicznego [przeprowadzonych co najmniej 200 godzin szkoleniowych]
3. Praktyka szkolenia OP [zrealizowanych co najmniej 200 godzin szkoleniowych]
4. Zachowana ciągłość szkoleniowa, tj. przeprowadzony przynajmniej 1 cykl szkoleń w ciągu ostatnich 24 miesięcy od rozpoczęcia szkolenia – testowania asystent OP.

Uczestnik szkoleń:

Osoba z niepełnosprawnością wzroku [niewidoma, słabowidząca]

Uczestnik nr 1 [osoba szkolona]:

Wymagania:

1. Osoba z niepełnosprawnością wzroku [niewidoma, słabowidząca] deklarująca udział w szkoleniu
2. Osoba z oświadczeniem / zaświadczeniem dot. diagnozy niepełnosprawności wzroku
3. Osoba z deklaracją / skierowaniem do szkolenia z zakresu orientacji w przestrzeni i czynności dnia codziennego
4. Przygotowana diagnoza potrzeb i możliwości dot. orientacji w przestrzeni i czynności dnia codziennego

Przeciwwskazania:

Brak

Uczestnik nr 2 [asystent instruktora OP]:

Wymagania:

1. Osoba z niepełnosprawnością wzroku [niewidoma, słabowidząca] przeszkolona w zakresie orientacji w przestrzeni oraz czynności dnia codziennego (zrewalidowana)
2. Wyrażona deklaracja udziału w szkoleniu
3. Osoba z doświadczeniem merytorycznym (edukacyjnym, szkoleniowym, rehabilitacyjnym)
4. Przeprowadzony wywiad dot. kwalifikacji i umiejętności w zakresie obejmującym szkolenia orientacji w przestrzeni i czynności dnia codziennego

Przeciwwskazania:

Brak

Rekrutacja uczestników – etapy:

1. wywiad środowiskowy i rehabilitacyjny
2. zgłoszenie do udziału w szkoleniu
3. wskazania do odbycia szkolenia

4. diagnoza tyfologiczna / skierowanie na szkolenie (organizacja środowiskowe, indywidualne zgłoszenia) z określeniem stanu uczestnika pod kątem:

- a. stopień niepełnosprawności wzroku
- b. wcześniejsze doświadczenia wzrokowe lub ich brak
- c. wiek uczestnika
- d. indywidualne predyspozycje lub ograniczenia: intelektualne, fizyczne, zdrowotne, wrażliwość zmysłów
- e. zakres wiedzy i umiejętności.

5. diagnoza i analiza potrzeb i możliwości - ustalenie elementów kompetencji do orientacji w przestrzeni w odpowiedzi na zagadnienia:

- a. świadomość sensoryczna
- b. procesy poznawcze
- c. wykorzystywanie posiadanych zmysłów
- d. zasób pojęć
- e. znajomość schematu ciała
- f. wyobraźnia przestrzenna
- g. wiedza o otoczeniu
- h. operowanie relacjami czasu i odległości.

III. REALIZACJA PROGRAMU SZKOLENIOWEGO

Metody i techniki szkoleniowe:

Podstawowe założenia testowania:

1. indywidualne zajęcia (zespół: jeden nauczyciel – jeden uczeń - jeden asystent)
2. indywidualne dopasowanie częstotliwości i czasu szkolenia do poziomu i możliwości uczestnika
3. działanie jednocześnie nad motoryką, sferą poznawczą, percepcją zmysłową, specjalistycznymi technikami OP
4. szkolenia integralne, obejmujące:
 - a. stały trening zmysłów: słuchu, dotyku, węchu i kinestetyczny
 - b. orientację w schemacie własnego ciała
 - c. świadomość ruchu
 - d. nauka rozumienia pojęć przestrzennych, zależności czasowych, przyczynowo-skutkowych
 - e. rozwijanie wyobraźni przestrzennej
 - f. kształcenie technik zapewniających bezpieczeństwo w poruszaniu się

Warunki realizacji szkolenia:

- dobór białej laski [indywidualne wskazania i preferencje],
- dobór urządzeń wspomagających [urządzenia mobilne],

- opracowanie planu przejść, tras i ćwiczeń [indywidualne wskazania i preferencje]
- przygotowanie indywidualnego planu szkoleniowego [zakres szkolenia, liczba godzin, dobór metody szkolenia]

Warunki prawidłowego procesu szkolenia z udziałem asystenta OP:

1. Asystent – osoba przygotowana do zajęć i współpracująca z instruktorem OP..
2. Stała komunikacja z asystentem (ewentualnie uzupełniająca wskazówki)
3. Asystent - osoba, która porusza się samodzielnie.
4. Dobra współpraca z asystentem.
5. Asystent powinien pomagać, a nie utrudniać.
6. Pomaga osobie rehabilitowanej w trudnych sytuacjach (wspólnie rozwiązują problem)
7. Współpraca zespołowa: instruktor + beneficjent + asystent.
8. Ewaluacja zajęć, dyskusja, ewentualne wskazówki, uwagi, jak ostały element współpracy.

Podczas szkolenia instruktor musi zapewnić bezpieczeństwo szkolonemu a także asystentowi, mimo że jest zrehabilitowany musimy zwracać uwagę aby się nic nie stało, a tym samym rozpraszamy sobie uwagę na beneficjenta. Nie możemy się skupić tylko na osobie szkolonej.

Natomiast pomaga w momencie jak instruktor nie może przekonać szkolonego, że chodzenie z białą laską będzie dla niego pomocne, wtedy asystent jest dla szkolonego przykładem, że on się wyuczył i teraz jest samodzielny, więc na pewno osoba szkolona zrozumie i pokona tę barierę.

Podczas zajęć asystent może przedyskutować z beneficjentem i zasugerować mu, że akurat dana trasa którą się będzie uczył jest dla niego bezpieczniejsza bo chodzi nią asystent. Pomimo to, że szkolony uważał że będzie szybciej inną trasą, ale nie zawsze bezpieczną.

Dużym plusem jest, gdy asystent z osobą szkoloną znają się i może mu zaufać. Wzajemne zaufanie jest bardzo ważnym elementem zajęć.

Asystent powinien być osobą zrehabilitowaną z ukończonym pełnym szkoleniem z zakresu orientacji przestrzennej, aktywną zawodowo i/lub społecznie.

Asystent powinien znać techniki poruszania się z przewodnikiem widzącym, techniki ochronne, trailingu, techniki poruszania się z długą laską, potrafić samodzielnie i bezpiecznie poruszać się w przestrzeni publicznej, umieć korzystać z komunikacji miejskiej i transportu publicznego oraz sprawnie posługiwać się fachową terminologią oraz korzystać z kierunków świata podczas poruszania się.

Asystent powinien znać miejsca, w których będą prowadzone zajęcia z uczestnikiem, ich topografię oraz charakterystyczne punkty ułatwiające poruszanie się w danym obszarze

Aby nauka orientacji przestrzennej była dla kursanta efektywna, asystent instruktora OP musi bardzo dobrze znać teren którego będzie uczył, a także za każdym razem dokładnie sprawdzić czy

przestrzeń nie zmieniała się (wykopy, roboty drogowe, itp.). Instruktor OP, dzięki temu że jest osobą widzącą, może prowadzić zajęcia „z marszu”, może on reagować na pojawiające się na bieżąco zmiany.

W przypadku kiedy kursant posługuje się udźwiękowionym telefonem komórkowym, asystent instruktora OP może udzielić mu cennych wskazówek, dotyczących możliwości korzystania z dostępnych aplikacji wspierających nawigacją w przestrzeni.

Udział asystenta instruktora OP w kursie orientacji przestrzennej może mieć bardzo ważne znaczenie psychologiczne w sytuacji gdy kursant jest osobą świeżo ociemniałą lub tracącą wzrok i dopiero zaczyna proces rehabilitacji. Asystent instruktora OP może stać się dla niego dobrym przykładem i dowodem na to, że bez wzroku można żyć w sposób aktywny, podejmując naukę, pracę zawodową bądź pełniąc inne role społeczne.

Pracując z kursantem w 2-osobowym zespole (instruktor OP + asystent instruktora OP), ważne jest aby instruktor i asystent uzupełniali się, nie wchodząc sobie wzajemnie w kompetencje. Odpowiednie „zgranie się” instruktora OP i asystenta OP, może mieć kluczowe znaczenie dla efektywności uczenia kursanta orientacji przestrzennej.

Warunki specjalne:
brak

Inne wymagania:

- przygotowanie indywidualnych tras szkoleniowych (miejsc i obszarów szkolenia)
- przygotowanie indywidualnych ćwiczeń
- testowanie sprawdzające każdego z etapów ćwiczeń – sprawdzian i kontynuowanie następnego etapu szkoleń

IV. EWALUACJA PROGRAMU I REALIZACJI SZKOLEŃ

Sposób weryfikacji osiągnięcia celów szkolenia:

1. Obserwacja uczestnicząca prowadzącego oraz uczestników nr 1 i nr 2 [zespół: jeden nauczyciel – jeden uczeń - jeden asystent]
2. Dobór planu pracy z uczestnikiem nr 1 [zespół: jeden nauczyciel – jeden uczeń - jeden asystent]
3. Zapis obserwacji w dzienniku zajęć według założeń programu [schemat: Data/ Liczba godzin/ Opis wykonywanych zadań/ Opis pracy asystenta],
4. Sprawozdanie z realizacji testu opracowane w zespole: prowadzący, uczestnik nr 1 i nr 2 [zespół: jeden nauczyciel – jeden uczeń - jeden asystent]

Metod pomiaru wzrostu wiedzy lub umiejętności /kompetencji wśród uczestników

1. Analiza danych zbieranych przed zajęciami obejmująca zespół: jeden nauczyciel – jeden uczeń - jeden asystent.
2. Przygotowanie i realizacja planu szkoleń indywidualnych, z uczestnictwem asystenta OP.
3. Obserwacja uczestnicząca zespołu testowego: jeden nauczyciel – jeden uczeń - jeden asystent.
4. Ocena realizacji etapów planowanych ćwiczeń, poddana analizie i ocenie w dzienniku zajęć.
5. Ewaluacja szkolenia indywidualnego: określenie potrzeb rehabilitacyjnych uczestnika i wyznaczenie kolejnych zakresów ćwiczeń.

V. PROGRAM SZKOLEŃ ORIENTACJI W PRZESTRZENI I SAMODZIELNEGO PORUSZANIA SIĘ:

Zakresy szkolenia:

1. umiejętności podstawowe (motoryka chodu, trening zmysłów, dostarczanie wiedzy o otoczeniu, tworzenie wyobrażeń przestrzennych, rozumienie pojęć)
2. podstawowe techniki bezpiecznego poruszania się (techniki ochronne, poprawne korzystanie z pomocy widzącego przewodnika, pomoce przed-laskowe)
3. techniki poruszania się z białą laską (od podstaw, po złożone czynności – wprowadzane i doskonalone w zabezpieczonym otoczeniu)
4. samodzielne poruszanie się w złożonym terenie (od dzielnicy mieszkalnej, handlowej, do centrum miasta, komunikacja publiczna, dworce kolejowe i autobusowe)

Przebieg szkolenia:

1. wywiad indywidualny z uczestnikiem – ocena kompetencji i umiejętności w zakresie samodzielnego funkcjonowania
2. wykład teoretyczny, przygotowanie do realizacji ćwiczeń
3. metody słownej prezentacji [w tym objaśnienia wzrokowego, omawianie odczuwania dotykowego, słuchowego i czuciowego]
4. ustalanie form komunikacji słownej, dotykowej [gesty], sygnalizacyjnej wspomagających kontakt
5. projektowanie pomocy dostosowanych do indywidualnych potrzeb osoby z zaburzeniami widzenia (omówienie pojęć obejmujących: fakturę, strukturę, wielkość, konsystencję, porządek, masę, smak, zapach, kontrast, barwę)
6. ćwiczenia statyczne obejmujące orientację w schemacie własnego ciała, umiejętności kinestetyczne
7. ćwiczenia z rozpoznawania, rozróżniania i lokalizowania dźwięków w przestrzeni przedsiódkową
8. ćwiczenia z pojęć przestrzennych
9. ustalenie przebiegu szkolenia (metoda kontrolowanych ruchów działań, wzmacniających poczucie bezpieczeństwa)
10. szkolenia i treningi w przemieszczaniu się metodą dotykową i słuchową – techniki posługiwania się białą laską oraz komunikacją dotykową i słuchową.

Etapy szkolenia – poziomy kształcenia, z udziałem asystenta OP:

POZIOM I: stymulacja podstawowych systemów sensorycznych:

1. Zmysł dotyku
2. Zmysł przedsionkowy (równowagi i ruchu)
3. Zmysł propriocepcji (pozycji ciała)
4. Zmysł wzroku i słuchu

POZIOM II: podstawa dla umiejętności percepcyjno – motorycznych:

1. Świadomość własnego ciała
2. Obustronna koordynacja (współpraca obu stron ciała)
3. Lateralizacja (preferencja ręki)
4. Planowanie ruchowe (praksje)

POZIOM III: zdolności percepcyjno – motoryczne

1. Percepcja słuchowa
2. Percepcja wzrokowa (dostosowana do możliwości wzrokowych)
3. Koordynacja oko-ręka
4. Integracja wzrokowo – ruchowa
5. Aktywność celowa

POZIOM IV: gotowość szkolna

1. Umiejętności szkolne (dostosowane do możliwości)
2. Kontrola uwagi
3. Organizacja zachowania
4. Specjalizacja funkcjonalna mózgu i ciała
5. Wizualizacja
6. Poczucie własnej wartości i samokontrola

Etapy szkolenia w rozwijaniu orientacji przestrzennej, z udziałem asystenta OP:

1. Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, przezwyciężenie stanów lękowych, stworzenie motywacji do poznawania otoczenia, nawiązywania relacji z otoczeniem.
2. Eliminowanie zachowania niepożądanego, konsekwentne dążenie do wprowadzania bardziej swobodnych i skoordynowanych ruchów [likwidowanie odruchów automatycznych, „blaidismów” – stereotypów ruchowych).
3. Rozwijanie świadomości sensorycznej - integracja sensoryczna
4. Organizowanie środowiska zmysłowego - rozwijanie wyższych sprawności zmysłowych:
 - dotykowe
 - węchowe
 - wzrokowe
 - słuchowe
5. Rozwijanie

- prawidłowego wyobrażenia schematu własnego ciała
- świadomości poszczególnych części ciała
- ruchów poszczególnych części ciała
- świadomości układów przestrzennych [wielkości i kształty]
- pojęć związanych z czasem i odległością

6. Rozwijanie umiejętności z zakresu dużej motoryki

- równowaga
- postawa
- chodzenie po różnych powierzchniach
- rytm
- koordynacja poszczególnych części ciała

7. Orientacja przestrzenna i wg trzech zasad orientacji:

1. Gdzie jestem?
2. Jaki jest mój cel?
3. Jak mogę do niego dotrzeć?

8. Ustala dalszy plan marszu i przystępuje do realizacji – w przypadku nie umiejętności określenia swego miejsca na trasie niewidzący powinien powrócić do punktu wyjściowego lub dobrze znanego. W przeciwnym wypadku będzie błądził.

9. Podstawowe techniki stosowane w nauce orientacji przestrzennej i samodzielnego poruszania się

PROGRAM OGÓLNY SZKOLENIA ORIENTACJI W PRZESTRZENI:

1. Sposoby poruszania się niewidzącego

- z przewodnikiem widzącym :
- dorosły - trzymanie: prawą ręką lewą ręką przewodnika nad łokciem lub lewą ręką prawą ręką nad łokciem; palce – kciuk na zewnątrz a pozostałe wewnątrz w stosunku do ramienia przewodnika; ręka zgięta pod kątem prostym; dziecko – trzymanie – tuż nad nadgarstkiem;
- pół kroku za przewodnikiem;
- cofnięcie za siebie ręki przewodnika – wąskie przejście lub wzmożony ruch – przesunięcie się niewidomego za przewodnika;
- drzwi – otwiera przewodnik, zamyka niewidomy;
- z laską
- z psem i laską
- z laską oraz aparatami elektronicznymi, akustycznymi i wibracyjnymi
- z laską laserową

2. Techniki zabezpieczające bez użycia laski:

- biodrowa – ochraniająca środkowe części ciała:
- ręka opuszczona w dół na skos, dochodzi do płaszczyzny strzałkowej ciała, dłoń odległa o ok. 20 cm od tułowia;

- w znanym pomieszczeniu przy podchodzeniu do krzeseł, stołów, szafek lub w przypadku otrzymania informacji o bliskości tych przedmiotów, gdy brak laski;
- barkowa – ochraniająca górną część ciała;
- ramię w przód na wysokości barku, przedramię pod kątem ok. 100°-120° do ramienia, dłoń odwrócona na zewnątrz wystaje 2-3 cm za przeciwległy bark;
- podczas chodzenia po znanym pomieszczeniu, bez dodatkowych pomocy lub w obawie przed uderzeniem, oraz przy szukaniu przedmiotu, który upadł;
- modyfikacja techniki barkowej, ręka na wysokości czoła
- modyfikacja techniki biodrowej „przedłużenie ręki”
- technika barkowo - biodrowa

3. Techniki poruszania się bez laski

- dotykowa ręczna /drailing/ - wodzenie kosteczkami palców np. po ścianie
- obieranie kierunków – ustalenie kierunku marszu:

ustawienie prostopadłe do przedmiotów:

- tyłem do przedmiotu, aby dwa punkty ciała się z nim stykały; płaszczyzna strzałkowa jest prostopadła do powierzchni przedmiotu;
- w sytuacjach gdy znane jest ustawienie mebli, rozmieszczenie drzwi, okien i relacje między nimi; ustawienie równoległe do przedmiotów:

- powierzchnia strzałkowa ciała jest równoległa do powierzchni odniesienia; bokiem do płaszczyzn, z dużymi stykanie się opuszczoną ręką, z niskimi – podudziem;
- chodzenie równoległe do płaszczyzn; znajdowanie przedmiotów ustawionych przy ścianie, drzwi, wnęki;

4. Techniki podnoszenia upuszczonych przedmiotów

- szukanie spiralne - dłonią lekko opartą o podłogę wykonywać ruchy spiralne zwiększając zasięg; przy nieodnalezieniu przedmiot – przesunąć się o mały krok w przód i znów zataczać spiralę;
- szukanie obwodowe
- szukanie po prostokącie
- szukanie po przekątnych

5. Rodzaje lasek

- długie jednolite
- składane
- podpórkowe

6. Sposoby trzymania laski

- ułożenie standardowe
- metoda oryginalna lub początkowa (pierwotna)
- chwyt ołówkowy

7. Techniki posługiwania się białą laską

- technika diagonalna – trzymanie laski nieruchomo przed sobą jak zderzak; ręka na uchwycie: dłoń skierowana w dół, palce zgięte wokół uchwytu, kciuk wyprostowany wzdłuż trzonka; ramię,

przedramię i nadgarstek wyprostowane; rączka laski wystaje poza linię barku; trzon laski ułożony skośnie; końcówka nad podłożem; stosowana w znanym otoczeniu

- technika dotykowa – laska w sprawniejszej ręce, po przekątnej; końcówka laski w odległości jednego kroku przed nogą; dłoń na uchwycie: kciuk spoczywa na lasce, palec wskazujący wyprostowany z boku, pozostałe podtrzymują laskę z dołu; przenoszenie laski łukiem 1-2 cm nad ziemią na drugą stronę ciała – cykl się powtarza; ręka wyprostowana w łokciu; stosowana w nieznanym otoczeniu

8. Techniki schodowe z użyciem laski:

- wejście po schodach – zmieniona technika diagonalna – trzymanie ołówkowe; przed wejściem zbadanie szerokości, wysokości i głębokości schodów; wyprostowane ramię unosi się równoległe do podłoża; opór przy zetknięciu z kolejnymi stopniami; laska prostopadle do schodów; uderzenia końcówki laski o stopnie wyprzedzają postawienie nogi;

- zejście ze schodów – przed zejściem zbadanie szerokości, wysokości i głębokości schodów; wyciągnięcie laski jak najdalej do przodu; końcówka zsuwa się po kolejnych stopniach z wyprzedzeniem kroku; po zejściu zatoczenie łuku;

Istotnym czynnikiem wspomagającym poruszanie się dziecka niewidomego jest wyposażenie jego w hipotetyczny zmysł przeszkód, który jest zlokalizowany w okolicy czoła i skroni, a czasem policzków i przejawia się w postaci lekkiego ucisku. Jeśli niewidomy napotyka na swej drodze przedmiot znajdujący się w ruchu lub spoczynku w niewielkiej odległości od siebie, wtedy czuje ucisk. Jednak przedmiot musi sięgać poziomu twarzy, aby był zauważony. Nie zachodzi tutaj dokładna percepcja przedmiotu, tylko sygnalizacja jego obecności.

Struktura zmysłu przeszkód:

- człon zmysłowy powstający na tle specyficznych wrażeń dotykowo-słuchowych wywołanych obecnością przeszkody

- człon intelektualny polegający na zrozumieniu grożącego niebezpieczeństwa

- człon emocjonalny w postaci obawy lub niepokoju wobec grożącego niebezpieczeństwa

- człon reakcji ruchowej niewidomego mającej na celu uniknięcie niepożądanego zetknięcia (zmiana kierunku, zatrzymanie się, zwolnienie chodu), w wypadku gdy niewidomy zbliża się do przeszkody zachodzi cofnięcie się, odskoczenie w bok oraz rozmaite kombinacje tych reakcji

SCHEMAT SZKOLENIA ASYSTENTA INSTRUKTORA OP
Orientacja przestrzenna, podnoszenie umiejętności - indywidualne programy

SCHEMAT SZKOLENIA

Liczba godzin: dobór indywidualny, zalecane minimum 40 godzin.

1. Techniki poruszania się z przewodnikiem widzącym
 - 1.1. Właściwy chwyt (siła i ułożenie palców)
 - 1.2. Ustawienie ręki pod kątem prostym
 - 1.3. Prawidłowa pozycja ciała i ustawienie względem przewodnika
 - 1.4. Zmiana strony
 - 1.4.1. W miejscu
 - 1.4.2. W marszu
 - 1.5. Pokonywanie wąskich przejść
 - 1.6. Skręcanie
 - 1.7. Zawracanie
 - 1.8. Zwrot w miejscu
 - 1.9. Poruszanie się po schodach
 - 1.9.1. W górę
 - 1.9.2. W dół
 - 1.10. Przechodzenie przez drzwi
 - 1.11. Poszukiwanie upuszczonych przedmiotów
 - 1.12. Przyjmowanie, odmawianie pomocy

2. Techniki poruszania się z długą laską
 - 2.1. Właściwa postawa
 - 2.2. Prawidłowy chwyt laski (siła i ułożenie palców)
 - 2.3. Prawidłowe ustawienie ręki w odniesieniu do ciała (dłoń w środkowej osi ciała, ręka wyprostowana w łokciu, wykonywanie ruchów tylko nadgarstkiem)
 - 2.4. Technika dwupunktowa
 - 2.4.1. Szerokość huków
 - 2.4.2. Wysokość huków
 - 2.4.3. Siła uderzeń
 - 2.5. Koordynacja kroków i ruchów laską
 - 2.6. Technika stałego kontaktu
 - 2.7. Utrzymanie prostego kierunku marszu
 - 2.8. Wykrywanie i omijanie przeszkód
 - 2.9. Wykonywanie skrętów, zwrotów
 - 2.10. Wykrywanie spadków
 - 2.11. Poruszanie się po schodach
 - 2.11.1. Wchodzenie po schodach
 - 2.11.2. Schodzenie po schodach
 - 2.12. Przechodzenie przez drzwi

- 2.13. Umiejętność wchodzenia i schodzenia z krawężników
 - 2.13.1. Wykrywanie krawężników
 - 2.13.2. Dochodzenie i sprawdzanie stopnia
 - 2.13.3. Ustawienie się (ustawienie stóp, zmiana uchwytu)
 - 2.13.4. Sprawne wejście/ zejście
- 2.14. Umiejętność interpretacji (w czasie poruszania się z użyciem laski)
 - 2.14.1. Wskazówek wzrokowych
 - 2.14.2. Wskazówek dotykowych
 - 2.14.3. Wskazówek słuchowych
- 2.15. Bezpieczne i samodzielne przechodzenie przez:
 - 2.15.1. Ulicę z sygnalizacją świetlną/ dźwiękową
 - 2.15.2. Ulicę bez sygnalizacji świetlnej/ dźwiękowej
 - 2.15.3. Skrzyżowanie z sygnalizacją świetlną/ dźwiękową
 - 2.15.4. Skrzyżowanie bez sygnalizacji świetlnej/ dźwiękowej
- 2.16. Bezpieczne i samodzielne korzystanie:
 - 2.16.1. Z wind
 - 2.16.2. Ze schodów ruchomych
 - 2.16.3. Z drzwi z fotokomórką
- 2.17. Bezpieczne i samodzielne poruszanie się w mieście:
 - 2.17.1. W dzielnicy mieszkaniowej
 - 2.17.2. W dzielnicy handlowej
- 2.18. Korzystanie ze środków komunikacji miejskiej
- 2.19. Poznawanie konkretnych tras oraz miejsc na terenie miasta zgodnie z indywidualnymi potrzebami kursanta

